

บทที่ 4

การผลิต

4.1. ความหมายการผลิต

การผลิต หมายถึง การนำเอาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ อันได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน วัตถุดิบและ ผู้ประกอบการการผลิต ไปผ่านกระบวนการผลิตหรือกรรมวิธีในการผลิต จนกระทั่งออกเป็นสินค้าหรือ บริการสำเร็จรูปเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค บริการขนส่ง เป็นต้น

กรรมวิธีในการผลิตเป็นการเพิ่มมูลค่าหรือประโยชน์ในการใช้สอยให้กับตัวสินค้าและบริการทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจขึ้นมาใหม่ โดยทำให้สิ่งของ หรือบริการมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น และสามารถ บำบัดความต้องการของมนุษย์ได้ เช่น การนำไม้มาทำโต๊ะ เก้าอี้ การนำฝ้ายมาทำผืนผ้า หรือการนำผืนผ้า มาทำเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป การนำข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารทำให้ข้าวเปลือกมีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มประโยชน์ให้กับตัวสินค้า

การผลิตมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมาก เพราะถ้าไม่มีการผลิตเกิดขึ้น ผู้บริโภคจะต้อง ได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตอย่างมากมาย เนื่องจากไม่มีสินค้าและบริการตอบสนองความ ต้องการการผลิตเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการบริโภคเป็นเป้าหมาย สูงสุดของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การบริโภคจะเกิดขึ้นได้ต้องมีการผลิตเกิดขึ้นก่อน โดยทั่วไป การที่ผู้ผลิตจะตัดสินใจผลิตสินค้าและบริการชนิดใดบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น ปริมาณและคุณภาพของทรัพยากร หรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ ความถนัดและชำนาญในการผลิต นโยบาย เกี่ยวกับการผลิต เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้แต่ละสังคม แต่ละระบบเศรษฐกิจ หรือแต่ละประเภททำการผลิต สินค้าแตกต่างกันออกไป แต่การผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ ผู้บริโภคทั้งสิ้น

4.2. การผลิตกับกระบวนการทางเศรษฐกิจ

กระบวนการทางเศรษฐกิจมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- การผลิต
- การบริโภค
- การแลกเปลี่ยน
- การกระจายรายได้

การผลิตจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางเศรษฐกิจ

4.3. ลักษณะการผลิต การผลิตต้องมีลักษณะดังนี้

- 1.) การทำให้เกิดสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์
- 2.) การทำให้เกิดสินค้าหรือบริการต้องเกิดจากการใช้แรงงาน สมอ หรือ เครื่องจักร

ตัวอย่าง การผลิตสินค้า เช่นการทำนา การผลิตสินค้าอุตสาหกรรม การทำน้ำแข็ง เป็นต้น

การผลิตบริการ เช่น อาชีพการตัดผม การรักษาผู้ป่วยของแพทย์ เป็นต้น

3) สินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นนั้นจะต้องมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ที่เรียกว่าอรรถประโยชน์ ประโยชน์ที่กล่าวถึงนี้เป็นความรู้สึกพึงพอใจของผู้บริโภค ไม่มีหน่วยวัด ไม่อาจบอกเป็นตัวเลขได้ เมื่อซื้อสินค้าแล้วเรารู้สึกพอใจ เรียกว่า สินค้ามีประโยชน์

4.4 ลำดับขั้นการผลิต

ลำดับขั้นการผลิต แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การผลิตขั้นปฐมภูมิ เป็นการผลิตแบบดั้งเดิมของมนุษย์ โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ ประโยชน์โดยตรง การผลิตจะไม่สลับซับซ้อน ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง การป่าไม้ เป็นต้น
2. การผลิตขั้นทุติยภูมิ เป็นการผลิตที่นำผลผลิตจากการผลิตขั้นปฐมภูมิ มาแปรรูป ให้เกิดประโยชน์ขึ้นใหม่ ได้แก่ การทำอุตสาหกรรมแปรรูปต่าง ๆ
3. การผลิตขั้นตติยภูมิ เป็นการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ การอำนวยความสะดวก เช่น การขนส่ง การธนาคาร การค้า การประกันภัย

ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การผลิตส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตขั้นทุติยภูมิ และตติยภูมิ

ประเทศที่ไม่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ การผลิตส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตขั้นปฐมภูมิ

4.5 รูปแบบของการผลิต หรือ การเพิ่มอรรถประโยชน์ อาจมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

อรรถประโยชน์ (Utility) หมายถึง ความสามารถในการบำบัดความต้องการที่มีอยู่ในตัวสินค้า การผลิต(Production) โดยการสร้างหรือเพิ่มอรรถประโยชน์ของสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงรูป (Form Utility) คือ การเปลี่ยนแปลงรูปร่างสินค้า เป็นการนำเอาวัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตมาเปลี่ยนแปลงรูป เพื่อให้เกิดสินค้าและบริการชนิดใหม่ โดยใช้เครื่องมือ เครื่องจักร หรือเทคโนโลยีการผลิต เช่น การนำข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสาร นำแผ่นเหล็กมาทำตู้ นำผ้ามาตัดเสื้อ นำถั่วเหลืองมาสกัดเป็นน้ำมัน การแปรรูปจากยางพาราเป็นยางรถยนต์ เป็นต้น

2. การเปลี่ยนสถานที่ (Place Utility) การเปลี่ยนสถานที่เป็นการขนส่งสินค้า หรือวัตถุดิบ เกิดจากการขนย้ายสินค้าแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการผลิตสินค้าและบริการ หรือบำบัดความต้องการให้ผู้บริโภคมากขึ้นอย่างทั่วถึง เช่น ขนส่งแร่จากในเหมืองมาในเมือง ขนส่งน้ำมันจากโรงกลั่นไปยังภูมิภาคต่างๆ การส่งอ้อยไปยังโรงงานผลิตน้ำตาล การขนส่งยางดิบไปยังโรงงานผลิตยางพอลิเมอร์ ส่งสินค้าไปยังร้านค้าปลีก เป็นต้น ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้สะดวก

3. การเปลี่ยนแปลงด้านเวลา (Time Utility) เป็นการสร้างความพอใจให้แก่ผู้บริโภคอันเนื่องจากการแปรรูปปัจจัยการผลิต หรือสินค้าและบริการให้มีอายุการใช้งานได้นานขึ้น หรือ การเก็บรักษาสິงของเอาไว้ให้ผู้บริโภคได้บริโภคตามเวลาที่ต้องการ สินค้าบางชนิดอาจบริโภคได้เฉพาะบางฤดูกาล หรืออาจกล่าวได้ว่าการผลิตสินค้าและบริการสอดคล้องกับฤดูกาล เช่น ผลไม้ นำมาผลิตเป็นผลไม้กระป๋อง หรือในฤดูหนาวมีการผลิตเสื้อกันหนาว หรือเครื่องทำน้ำอุ่นมากขึ้น หรือในฤดูฝนมีการผลิตร่มเพิ่มขึ้น ให้เพียงพอกับความต้องการที่สูงขึ้นในขณะนั้น ๆ

3. การเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ (Possession Utility) สินค้าบางชนิดจะมีการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์หลายทอดกว่าจะถึงผู้บริโภค คือ กรรมสิทธิ์จะเปลี่ยนจากผู้ผลิตไปยังพ่อค้าขายส่ง → พ่อค้าขายปลีก → ผู้บริโภค หรือ ผู้ทำหน้าที่เป็นนายหน้าขายสินค้า เช่น รถยนต์ บ้าน ที่ดิน เป็นต้น

5. การให้บริการ (Services Utility) เป็นการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือความพอใจอันเนื่องจากการให้บริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค เช่น การให้บริการทางการแพทย์ การศึกษา การขนส่ง การธนาคาร การประกันภัยการบริการของบริษัทนำเที่ยว การบริการของร้านอาหาร ธุรกิจโรงแรม ทนายนความ เป็นต้น

4.6 ปัจจัยการผลิต (Factor of production)

ปัจจัยการผลิต หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ผู้ผลิตนำมาผ่านกระบวนการผลิตขึ้นเป็นสินค้าหรือบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค สามารถแบ่งเป็นปัจจัยการผลิต แบ่งออกได้เป็น 4 อย่าง คือ

4.6.1. **ที่ดินและทรัพยากร** (land and natural resources) หมายถึง ปัจจัยการผลิตทุกชนิดที่เกิดขึ้นเองธรรมชาติ เช่น ที่ดิน แร่ธาตุต่าง ๆ ป่าไม้ และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เป็น น ที่ดินก่อให้เกิดการผลิตอย่างอื่น เช่น ไร่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม หือสถานที่ผลิต เป็นบ่อเกิดอาหาร โดยธรรมชาติ ที่ดินที่อุดมสมบูรณ์หรืออยู่ในย่านชุมชนจะมีราคาแพง

ผลตอบแทนจากการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ เรียกว่า **ค่าเช่า (Rent)**

4.6.2. **แรงงาน หรือ ทรัพยากรมนุษย์** หมายถึง การใช้แรงงานบุคคล หรือกำลังความคิดเพื่อก่อให้เกิดผลผลิตขึ้น หรือการทำงานทุกชนิดก่อให้เกิดผลผลิต แรงงานในฐานะการผลิตแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) แรงงานที่ไม่มีทักษะ เป็นแรงงานที่ทำงานโดยใช้กำลังเพียงอย่างเดียวในการทำงานโดยไม่ ต้องมีความรู้ และรับการฝึกฝนทักษะ ความชำนาญเป็นพิเศษ เช่น งานแบกหาม งานขุดดิน ขนดิน เป็นต้น แรงงานประเภทนี้เป็นแรงงานที่ทำได้ง่าย เพราะบุคคลทั่วไปสามารถทำงานประเภทนี้ได้

2) แรงงานกึ่งทักษะ เป็นแรงงานที่ต้องฝึกฝน หรือมีความรู้บ้างเล็กน้อย จึงจะทำได้ เช่น พวกช่าง ก่ออิฐถือปูน ช่างไม้ และช่างเครื่องยนต์ แรงงานประเภทนี้จำเป็นต้องผ่านการฝึกอบรมมาบ้างจึงจะทำงาน ได้ดี แต่ไม่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนนานนัก

3) แรงงานที่มีทักษะ เป็นแรงงานที่ได้รับการศึกษา ต้องมีฝีมือในการทำงานเป็นพิเศษ ได้แก่ ช่าง แกะสลัก ช่างปั้น และช่างเจียรนัยเพชรพลอย แรงงานประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการฝึกหัดอบรมเป็น ระยะเวลาานจึงจะสามารถทำงานประเภทนี้ได้

นอกจากนี้แรงงานอีกประเภทนี้ต้องใช้ความรู้ความสามารถระดับสูงในการทำงาน แรงงาน ประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานทางเทคนิคและวิชาการ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล วิศวกร นัก กฎหมาย และนักบัญชี แรงงานประเภทนี้ต้องได้รับการศึกษาในระดับสูงซึ่งต้องใช้ระยะเวลาาน ผลตอบแทนที่แรงงานได้รับจะอยู่ในรูปของค่าจ้างหรือค่าแรง (Wage)

ประสิทธิภาพของแรงงาน หมายถึง ความสามารถของแรงงานในการทำให้เกิดผลผลิตซึ่งจะมี มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ สุขภาพของแรงงาน สถานะการทำงาน การศึกษาและการ ฝึกอบรมแรงงาน ตลอดจนการจัดระบบงาน เป็นต้น

การแบ่งงานกันทำ หมายถึง การแบ่งกระบวนการผลิตออกเป็นหน่วยย่อย ๆ แล้วกระจายงานให้ บุคคลทำงานตามความถนัด ความรู้ความสามารถของแต่ละคน การแบ่งงานกันทำ ก่อให้เกิดผลดีหลาย ประการ ได้แก่

- ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตของแรงงานได้มากขึ้น
- ทำให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง
- ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบ
- ทำให้มีการฝึกอบรมคนงานเป็นไปโดยสะดวก

4.6.3. ทุน หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยตรง เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ทุกชนิดที่ใช้ในการผลิต รวมถึงอาคาร โรงงาน และสิ่งก่อสร้างทุกชนิดที่สร้างเพื่อ ใช้ประโยชน์ในการผลิต โดยทั่วไปทุนแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

1) ทุนแท้จริง คือ สิ่งที่ใช้ผลิตสินค้าและบริการโดยตรง เช่น

- ทุนทางเกษตรกรรม ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร ปุ๋ยเคมียาฆ่าแมลงศัตรูพืช
- ทุนทางอุตสาหกรรม ได้แก่ อาคาร โรงงาน วัตถุดิบ เครื่องจักร รถยนต์ เป็นต้น

- ทุนทางพาณิชยกรรม ได้แก่ เครื่องสำนักงาน อาคารพาณิชย์ ร้านค้า อุปกรณ์อำนวยความสะดวก
สะดวก เป็นต้น

2) เงินทุน คือ สื่อกลางที่นำไปซื้อทุนแท้จริงเพื่อนำมาผลิตสินค้าอีกต่อหนึ่งในทาง
เศรษฐศาสตร์ เงินทุนจึงไม่ใช่ทุนที่แท้จริง เพราะไม่สามารถผลิตสินค้าโดยตรงได้

3) ทุนสังคม คือ ทุนที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการผลิตโดยตรง เป็นตัวช่วยเสริมสร้างให้การใช้ทุน
ทั้งสองประเภทข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สวนสาธารณะ โรงเรียน โรงพยาบาล สนาม
กีฬา สระว่ายน้ำ เหล่านี้ล้วนเป็นต้นของประเทศโดยส่วนรวม มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดย
อ้อม คือ ช่วยให้ความรู้ การรักษาสุขภาพอนามัย การพัฒนาในเรื่องคุณภาพชีวิตของบุคคลในสังคม

ทุนทุกชนิดที่ใช้ในการผลิต ซึ่งอาจอยู่ในรูปเงินทุน (money capital) ซึ่งใช้ในการดำเนินการ
หรือในรูปของสินทรัพย์ประเภททุน (capital goods) ก็ได้ สินทรัพย์ประเภททุนที่ถือเป็นปัจจัยการผลิตก็
คือ ทุน ซึ่งผลตอบแทนจากการใช้ทุนก็คือ ดอกเบี้ย (interest)

4.6.4. ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่นำเอาที่ดิน ทุน แรงงาน มาดำเนินการผลิตสินค้าและบริการ
เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้
ริเริ่มทำการผลิต โดยรวมปัจจัยทั้ง 3 ชนิด เข้าด้วยกันเพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการ ผู้ประกอบการมี
ความแตกต่างจากแรงงานธรรมดาในแง่ที่ว่า ผู้ประกอบการทำหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ และวาง
นโยบายต่างๆ ในการผลิต ซึ่งผลตอบแทนของผู้ประกอบการก็คือ กำไร (profit)

สรุปผลตอบแทนจากปัจจัยการผลิต

ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจะได้รับผลตอบแทนจากการผลิตในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

ปัจจัยการผลิต	ผลตอบแทน
1. ที่ดิน	ค่าเช่า
2. แรงงาน	ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส
3. ทุน	ดอกเบี้ย ผลกำไร
4. ผู้ประกอบการ	ผลกำไร เงินเดือน

ผลตอบแทนที่เจ้าของปัจจัยการผลิตได้รับในรูปแบบต่าง ๆ ข้างต้น เรียกว่า “รายได้”

$$\text{รายได้} = \text{ค่าเช่า} + \text{ค่าจ้าง} + \text{ดอกเบี้ย} + \text{กำไร}$$

การจัดสรรทรัพยากรเพื่อประสิทธิภาพในการผลิต

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการนำปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการให้ได้มากที่สุด โดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุด

ประสิทธิภาพแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ประสิทธิภาพทางเทคนิค หมายถึง กระบวนการผลิตที่นำปัจจัยการผลิตชนิดหนึ่งเข้าไปทดแทนปัจจัยการผลิตอีกชนิดหนึ่งที่มีน้อยหรือมีจำกัด เพื่อให้ผลผลิตเท่าเดิม หรือสูงขึ้น
2. ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง การใช้ทรัพยากรการผลิตจำนวนน้อยที่สุดในการผลิตสินค้าและบริการจำนวนหนึ่งหรือการใช้ต้นทุนการผลิตต่ำที่สุดในการผลิตสินค้าจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงที่สุด

การจัดสรรทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดแบ่งการผลิตของประเทศไทยออกเป็นสาขาการผลิตต่าง ๆ ดังนี้ การเกษตรกรรม(แบ่งได้ 4 สาขาย่อย คือ กสิกรรม ปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้) การอุตสาหกรรม การเหมืองแร่และขอยหิน การก่อสร้าง การไฟฟ้าและการประปา การคมนาคมและการขนส่ง การค้าส่งและการค้าปลีก การธนาคารที่อยู่อาศัย การบริหารราชการและป้องกันประเทศ และการบริการ

พฤติกรรมผู้ผลิต คือ การมุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทนจากการผลิตให้ได้มากที่สุด มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดจากการผลิต ด้วยเหตุนี้ผู้ผลิตจึงต้องใช้ปัจจัยการผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด

4.7 หน่วยธุรกิจ

หน่วยธุรกิจ หมายถึง หน่วยเศรษฐกิจที่ทำหน้าที่ในการผลิตสินค้าและบริการ โดยนำเอาปัจจัยการผลิตมาผสมผสานกันก่อให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ โดยมีจุดมุ่งหมาย คือกำไรสูงสุด หน่วยธุรกิจแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ธุรกิจเจ้าของคนเดียว ห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด และสหกรณ์

1. องค์กรธุรกิจที่มีเจ้าของคนเดียว

กิจการที่มีเจ้าของคนเดียว มีลักษณะสำคัญคือ การตัดสินใจขึ้นที่บุคคลเดียว การบริหารอิสระ และคล่องตัว ผลกำไรเป็นของคนเดียว

ข้อดี

- จัดตั้งกิจการได้ง่ายไม่มีความยุ่งยากทางกฎหมาย
- มีอิสระเต็มที่ในการดำเนินการเพราะบริหารด้วยตนเอง
- รายได้ตกกับเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว

ข้อเสีย

-เจ้าของต้องรับภาระหนี้สิน ไม่จำกัด ถ้าหนี้สินมูลค่าสูงกว่ากิจการ เจ้าของสามารถเรียกร้องให้นำสินทรัพย์อื่นๆ มาชำระหนี้ได้ เจ้าของสามารถฟ้องร้องให้เป็นบุคคลล้มละลายได้ถ้าไม่สามารถชำระหนี้

- ความสามารถในการหาเงินทุนมีจำกัด กู้จากสถาบันการเงินได้น้อย

- ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการ องค์กรธุรกิจอาจไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ถ้าเจ้าของตาย พิกัดหรือกลายเป็นบุคคลไร้ความสามารถ

- เป็นการยากที่จะดูแลส่วนต่างๆ ได้ทั่วถึงเพราะเจ้าของต้องดำเนินการทุกอย่างเพียงคนเดียวและเจ้าของอาจขาดความชำนาญเฉพาะด้านที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ

2. ห้างหุ้นส่วน

ห้างหุ้นส่วนคือ กิจการที่ประกอบด้วยหุ้นส่วนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ ประเภทรับผิดชอบหนี้สินจำกัด และประเภทที่รับผิดชอบหนี้สินไม่จำกัด โดยที่หุ้นส่วนที่รับผิดชอบเป็นหนี้สิน ไม่จำกัดมีอำนาจตัดสินใจมากกว่าหุ้นส่วนที่รับผิดชอบหนี้สินจำกัด
- ห้างหุ้นส่วนสามัญ หุ้นส่วนทุกคนรับผิดชอบหนี้สินไม่จำกัด

ข้อดี

- จัดตั้งกิจการได้ง่าย จะจดหรือไม่จดทะเบียนก็ได้ ถ้าจดจะเรียกว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

- มีข้อได้เปรียบในการดำเนินการกว่าบริหารโดยเจ้าของเพียงคนเดียวเพราะหุ้นส่วนสามารถใช้ความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกันเพื่อประโยชน์ในการบริหารธุรกิจ

- มีความสามารถในการจัดหาทุนเพิ่มขึ้น สามารถกู้สถาบันการเงินได้มากขึ้นและสามารถระดมทุนจากหุ้นส่วน

ข้อเสีย

- หุ้นส่วนแต่ละคนต้องรับภาระหนี้สินไม่จำกัด แม้ว่าหนี้สินจะเกิดจากการดำเนินงานผิดพลาด หรือความผิดของหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง

- ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจการ องค์กรธุรกิจอาจไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ ถ้าหุ้นส่วนตาย หรือถอนตัวจากกิจการหรือเกิดข้อขัดแย้งระหว่างหุ้นส่วน

- ขนาดของกิจการไม่สามารถขยายใหญ่เกินกำลังทรัพย์สิน(ส่วนของเจ้าของที่หุ้นส่วนทุกคนนำมาลง) นอกจากจะเพิ่มจำนวนผู้เข้ามาร่วมเป็นหุ้นส่วน

3.บริษัทจำกัด

- 1.บริษัทจำกัด เป็นหน่วยธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ 7 คน ขึ้น ไปถือหุ้น โดยมีความรับผิดชอบจำกัดตามจำนวนหุ้นที่ตนถือ
2. หุ้นของบริษัทจำกัดแบ่งออกเป็น หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นสามัญ และหุ้นกู้
 - 2.1. หุ้นบุริมสิทธิ เป็นหุ้นที่ผู้ถือหุ้นได้รับ เงินปันผลในอัตราที่กำหนดไว้แน่นอน และรับก่อนผู้ถือหุ้นสามัญแต่ไม่มีสิทธิ์ออกเสียงในการดำเนินงานของบริษัท
 - 2.2. หุ้นสามัญ เป็นหุ้นที่ไม่ได้กำหนดเงินปันผลในอัตราที่แน่นอน
 1. ประเภทของบริษัท บริษัทเอกชน และบริษัทมหาชน
 - สำหรับบริษัทมหาชน การแลกเปลี่ยนหุ้นทำได้โดยผ่านตลาดหลักทรัพย์
 - ปัจจุบันกฎหมายบังคับให้ธนาคารต้องเป็นบริษัท มหาชน

ข้อดี

- จำกัดความรับผิดชอบในภาระหนี้สินของผู้ถือหุ้นเนื่องจากบริษัทถือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายที่แยกจากบุคคลที่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้น
- มีความต่อเนื่องของกิจการเนื่องจากการดำเนินการของบริษัทไม่ขึ้นอยู่กับผู้ถือหุ้น หุ้นสามารถโอนให้กับบุคคลอื่นได้ถ้าเจ้าของหุ้นตาย
- สามารถในการจัดหาทุนได้หลายทางเช่นออกหุ้นสามัญและ/หรือหุ้นกู้ขายให้ประชาชนสามารถกู้สถาบันการเงินได้มาก จึงสามารถขยายกิจการและลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ได้
- สามารถจ้างบุคคลากรที่มีคุณภาพมาทำงาน เนื่องจากบริษัทมีความต่อเนื่องของกิจการมีความ มั่นคง และสามารถให้เงินเดือนและสวัสดิการที่ดีกว่าห้างหุ้นส่วน

ข้อเสีย

- การดำเนินการถูกจำกัดภายใต้กฎหมายหลายฉบับ
- เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราที่สูง
- ต้องเปิดเผยข้อมูลของบริษัทให้กับผู้ถือหุ้นหรือสาธารณชนในกรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

บรรษัท

1. บรรษัทคล้ายบริษัท แต่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายพิเศษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา
2. ผู้ถือหุ้นของบรรษัทส่วนใหญ่เป็นภาคเอกชน แต่ก็มีกระทรวงการคลังถือหุ้นรวมอยู่ด้วย จึงค่อนข้างมีความมั่นคง ตัวอย่าง บรรษัท เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

4. สหกรณ์ สหกรณ์เป็นหน่วยธุรกิจที่ตั้งโดยบุคคลตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย โดย

1. มีวัตถุประสงค์ คือ ช่วยเหลือสมาชิก (ผู้ถือหุ้น)
2. มีนโยบายการลงคะแนนเสียง คือ สมาชิกมีสิทธิออกเสียงคนละ 1 เสียงเท่านั้น (ไม่ว่าจะถือหุ้นจำนวนเท่าใด) และจะลงคะแนนเสียงแทนกันไม่ได้
3. แบ่งผลกำไร (เงินปันผล) ตามมูลค่าสินค้าที่สมาชิกซื้อจากสหกรณ์ในรอบ 1 ปี

ข้อเสีย

การดำเนินงานไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เพราะผู้บริหารได้รับผลตอบแทนต่ำ และไม่มีแรงจูงใจจะแข่งขันกับธุรกิจประเภทอื่น

- สหกรณ์แห่งแรกของไทย คือ สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ จังหวัดพิษณุโลก จัดเป็นสหกรณ์การเกษตรจัดตั้งสมัยรัชกาลที่ 6
- ปัจจุบันประเทศไทยมีสหกรณ์ เกษตร มากที่สุด

สรุป *กิจการเจ้าของคนเดียว* *ห้างหุ้นส่วน* *บริษัท* มีจุดมุ่งหมายคือแสวงหากำไรเป็นสำคัญ ซึ่งต่างจาก **จุดมุ่งหมายของสหกรณ์และรัฐวิสาหกิจ**